

ZPRÁVY Z ČESKÉ GEOGRAFICKÉ SPOLEČNOSTI

Informace pro členy

Vážená členko, vážený člene České geografické společnosti, pokud jste zároveň s Informacemi ČGS neobdržel/a také časopis *Geografie* 2014/1, znamená to, že nemáte za letošní rok zaplacený členský příspěvek. Prosíme, učinite tak nyní (letošní číslo časopisu *Geografie* obdržíte dodatečně). Číslo účtu společnosti je 1921937329/0800 (Česká spořitelna a. s., Praha 1, Václavské nám. 42; IBAN: CZ40 0800 0000 0019 2193 7329; SWIFT: GIBACZPX), variabilní symbol – nutný pro identifikaci platby – je číslo uvedené na obálce, ve které jste časopis obdržel/a. Pokud nemáte zájem v ČGS dále setrvat, prosím, podejte zprávu na sekretariát společnosti: sekretariát České geografické společnosti, Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Albertov 6, 128 43, Praha 2, tel.: 221 951 397, e-mail: dana.fialova@natur.cuni.cz. Běžnou praxí je informovat o aktuálním dění v ČGS členy prostřednictvím elektronické pošty (např. formou tzv. newsletterů), ale bohužel adresář sekretariátu není úplný a plně aktuální, proto prosím, pokud došlo ve vašem případě ke změně e-mailové adresy, nebo z jakéhokoli důvodu nedostáváte elektronické zprávy z ČGS, zašlete váš kontakt na e-mail: dana.fialova@natur.cuni.cz. Děkujeme.

Dana Fialová

Zpráva o jednání HV ČGS v listopadu 2013

Hlavní výbor České geografické společnosti (dále HV ČGS) se sešel 22. 11. 2013 v Brně, nicméně schůze nebyla pro nízký počet účastníků usnášeníschopná, a proto rozhodnutí měla pouze nezávazný, orientační charakter.

Od minulého zasedání HV ČGS v červnu 2013 byl zaslán náměstkovi ministra školství Mgr. Hrudovi dopis s žádostí o zařazení sociální geografie a demografie do systému vědních oborů. Na dopis přišla vstřícná odpověď, ale vzhledem k demisi vlády ČR bylo téma reformy vysokoškolského vzdělávání odloženo.

HV ČGS se v jednom z prvních bodů svého jednání věnoval problému, že Pobočka ČGS ve východních Čechách dlouhodobě nepracuje. V regionu chybí katedra geografie nebo jiné institucionální zajištění a pokus o založení nebo obnovení aktivity pobočky neuspěl, v regionu není dost aktivních geografů. Proto HV ČGS navrhuje tuto pobočku zrušit, o čemž se bude jednat na nejbližším zasedání Výboru. Stejně tak se projednávala organizační těžkopádnost nejpočetnější sekce ČGS – Sekce socioekonomické geografie. Členové této sekce nejsou ale pasivní, pořádají celou řadu kvalitních konferencí k dílčím socioekonomickým tématům a stálo by za to alespoň některé z nich spojit

s činností Socioekonomické sekce. Prvořadým úkolem zůstává výběr vhodného vedoucího, který by tuto organizační práci zvládl po rezignaci dr. Josefa Novotného.

Dále prezident Siwek informoval o přípravě publikace ke 120. výročí ČGS a diskutovalo se o možnostech jejího finančního krytí. Následně V. Jančák hovořil o postupu přípravy XXIII. sjezdu ČGS v Praze, který se bude konat 26.–29. 8. 2014. Prezident ČGS poděkoval R. Matouškovi za vypracování návrhu na udělení pamětní medaile pro sjezd ČGS. Medaile se bude udělovat jednou za dva roky u příležitostí sjezdů nebo výročních konferencí. Předběžně by se cena mohla udělovat ve čtyřech kategoriích: Popularizace geografie, geografické vzdělávání, aplikace geografie, mimořádné výsledky ve vědě a výzkumu.

Mezi dalšími informacemi zazněla např. zpráva T. Siwka o aktivitě AAG směřující k vydání elektronické Encyklopedie geografie, v jejímž rámci by měly být představeny pokud možno všechny geografické společnosti světa. T. Siwek se pokusí zajistit, aby ČGS byla v tomto významném médiu uvedena. P. Kubíček informoval o tom, že nový předseda České kartografické společnosti doc. Talhofer má zájem o vzájemné větší propojení aktivit kartografické a geografické společnosti, které ČGS vítá. Doc. Talhofer bude (ostatně stejně jako jeho předchůdce doc. Mikšovský) pozván na XXIII. sjezd ČGS.

dle zápisu jednání sestavila Silvie R. Kučerová

9. ročník celostátní soutěže o nejlepší studentkou vědeckou práci v oboru geografie & konference Nové metody ve výuce geografie

Ve dnech 27.–28. září 2013 proběhla v prostorách katedry geografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci konference Nové metody ve výuce geografie. Možná protože byly podobné akce zaměřené na geografické vzdělávání v posledních letech opomíjeny, přijeli zástupci téměř všech geografických kateder v Česku o těchto problémech diskutovat.

V rámci konference proběhl v dopoledních hodinách již 9. ročník celostátní soutěže o nejlepší studentkou vědeckou práci v oboru geografie a zároveň 3. ročník soutěže o cenu Stanislava Řeháka. Celostátní soutěž o nejlepší vědeckou práci z oboru geografie byla vyhlášena pod záštitou České geografické společnosti, Sekce geografického vzdělávání. Soutěž o cenu Stanislava Řeháka je celostátní soutěž studentských vědeckých prací, která je organizována v rámci projektu Inovace výuky geografických studijních oborů (Geoinovace).

Soutěže se účastní studentské vědecké práce, které kladou důraz na prostorový či geografický rozměr zkoumaného tématu, a to v jakémkoliv měřítku, kontextu a chápání prostorovosti. Cílem soutěže je motivovat studenty k aktivní účasti ve vědě a výzkumu a k dalšímu působení v oblasti bádání a poznávání. Kritéria pro hodnocení prací byla:

- 1) geografická povaha tématu (např. prostor, místo, krajina, měřítko, území, životní prostředí, mapa, regionální rozvoj, globalizace, geopolitika aj.),
- 2) inovativnost zpracování (nová témata, neotřelé metody, vlastní iniciativa studenta při uchopení a zpracování tématu),

Obr. – Vyhlášení výsledků soutěže. Zdroj: převzato z Žurnálu UP

- 3) struktura práce (způsob argumentace, logické propojení jednotlivých částí práce),
- 4) formální zpracování textu,
- 5) úroveň ústní prezentace.

Účast studentů byla na rozdíl od minulých let hojná – do diplomové sekce bylo přihlášeno 18 prací. Do bakalářské sekce bylo přihlášeno celkem 35 prací. Hodnocení prací se ujaly tři komise (bakalářské práce byly rozděleny do dvou skupin). Soutěže se účastnili studenti 9 univerzit a jejich 14 fakult z celého Česka. Kvalitu diplomových prací posuzovali: H. Svatoňová (PdF MU, Brno), J. Divíšek (PřF MU, Brno), D. W. Novák (PřF OU v Ostravě), P. Žufan (PřF OU v Ostravě), Z. Szczyrba (PřF UP v Olomouci), P. Klusáček (Ústav geoniky AV ČR, v. v. i.) a J. Mlčúchová (PdF MU, Brno, ZŠ Krásného v Brně). Bakalářské práce hodnotili: P. Karvánková (PdF JČU v Českých Budějovicích), M. Blažek (PdF JČU v Českých Budějovicích), H. Svobodová (PdF MU, Brno), L. Lněnička (PdF MU, Brno), P. Voda (PřF MU, Brno), T. Mintálová (PřF UP v Olomouci), A. Létal (PřF UP v Olomouci), T. Krejčí (FRRMS MENDELU v Brně), E. Svobodová (PřF MU, Brno) a O. Šerý (PřF MU, Brno). Garantkou soutěže byla I. Smolová z PřF UP v Olomouci.

Studenti měli na prezentaci cca 10 minut, poté vždy následovala celá řada dotazů z řad komisí, ale i přihlížejících studentů. Studentské práce obsáhly jak témata fyzicko-geografická, tak socioekonomická a kartografická. Celá soutěž se nesla ve velmi dobré atmosféře a po bouřlivé debatě dvou odborných komisí následovalo očekávané vyhlášení výsledků, které proběhlo v aule PřF UP v Olomouci již před zraky všech účastníků konference. V sekci diplomových prací se stala vítězkou Mgr. Lucie Soukupová z katedry geografie PdF JČU v Českých Budějovicích s prací s názvem Interaktivní česko-anglický výukový program k výuce regionální geografie Ameriky (státy USA) na 2. stupni ZŠ.

Druhé a třetí místo obsadili studenti z Geografického ústavu PřF MU, Brno, a to Mgr. Peter Ondrejka s prací *Návrh průvodce v prostředí augmentované reality* a Mgr. Alena Bodnářová s prací *Znevýhodněné skupiny obyvatelstva na trhu práce v SR a ČR (s důrazem na oblast Prešovského kraje)*. Čestné uznání za podporu rozvoje vzdělávání v rozvojových regionech získala Mgr. Lenka Zahradková z katedry environmentálních studií FSS MU v Brně za práci *Tradiční ekologické znalosti ve vzdělávání nomádů v Čangtangu (Ladák, Indie)*.

V sekci bakalářských prací zvítězil Miroslav Duda z katedry geografie PřF UJEP v Ústí nad Labem s bakalářskou prací *Výhledová místa vrcholů Českého středohoří, jejich zachycení v kartografických dílech a komparace těchto děl se skutečností*. Druhé místo obsadili Alena Friedlová et al. z katedry sociální geografie a regionálního rozvoje PřF OU v Ostravě s prací *Rozdílné genderové strategie využívané při popisu cesty* a třetí místo vybojoval Pavlo Kryshenyk z katedry aplikované geoinformatiky a kartografie PřF UK v Praze s prací *3D vizualizace rekonstruovaných sídel ve webovém prostředí*. Zastoupení předních míst tedy vybojovali zástupci z pěti různých pracovišť.

Oceněním vítězů a předáním diplomů pro všechny účastníky byla otevřena již zmíněná konference *Nové metody ve výuce geografie*, kterou svým vystoupením zahájili Pavel Ptáček a Petr Daněk – vedoucí řešitelé projektu *Geoinovace*. Petr Daněk seznámil s šesti body, se kterými se potýká dnešní geografie (např. výuka v angličtině či využití inovativních metod ve výuce). Konference dále pokračovala dvěma „kulatými stoly“. První z nich nazvaný *Výuka geografie na geografických katedrách* moderoval Z. Szczyrba a A. Matušková. Jednotlivá pracoviště představila svoje aktuální aktivity – projekty, zaměření výuky, terénní praxe apod. – a na tato témata probíhaly i další diskuze. Vedení druhého kulatého stolu se ujali V. Toušek a J. Maryáš, kteří se společně s účastníky zabývali problematikou výuky geografie na ekonomických fakultách.

Večerní program konference byl zpestřen konáním *Noci vědců* v prostorách PřF, kde měla geografie rovněž své zastoupení a kterou většina účastníků konference navštívila. Celkově lze hodnotit soutěž i konferenci jako velmi přínosnou, došlo k výměně zkušeností mezi členy jednotlivých kateder i domluvě na nově vytvořených spolupracích mezi jednotlivými pracovišti.

Ceny pro mladé geography putují do severních a jižních Čech. [online] <http://www.zurnal.upol.cz/prf/zprava/clanek/ceny-pro-mlade-geography-putuji-do-severnich-a-jiznich-cech/> (1. 11. 2013).

Výsledky soutěže o cenu Stanislava Řeháka. [online] <http://geography.cz/2013/10/vysledky-souteze-o-cenu-stanislava-rehaka/> (1. 11. 2013).

Hana Svobodová, Irena Smolová

Obraz severních Čech a Hyde Park o školních atlasech

Jak to již bývá osmým rokem tradicí, polovina listopadu patří na katedře geografie PřF UJEP v Ústí nad Labem popularizační akci *Týden geografie* a s ním spojenému *Dnu geografie* – dalšímu vzdělávání učitelů zeměpisu. Obě akce jsou pořádány pod záštitou Severočeské pobočky České geografické společnosti,

Obr. 1 – Prezentace vítězné bakalářské práce Miroslava Dudy. Foto: Z. Pavlasová

přístupné studentům i příznivcům geografie z široké veřejnosti. 8. ročník se uskutečnil ve dnech 18.–21. 11. 2013 za podpory projektu Otevřená univerzita, otevřená věda.

Akce byla zahájena v pondělí 18. 11. Dnem kariéry, kde se – také již každoročně – studenti dozvídají od starších kolegů geografů možnosti, tipy a postřehy, jak se uplatnit na trhu práce v zaměstnání, které nebude jen martýriem pro živobytí.

Ústředním tématem, prolínajícím se celým Týdnem geografie, byly tentokrát „Severozápadní Čechy“, jemuž byla část příspěvků věnována. Prezentace společného výzkumu týmu pod vedením Zdeňka Kučery (UK v Praze), Silvie R. Kučerové a Pavla Rašky (UJEP v Ústí nad Labem) s názvem „Obraz severu Čech, zprostředkovaný i vnímaný“ představil řadu pohledů na tento region, utvářený například prostřednictvím učebnic zeměpisu nebo pohlednic prodávaných v infocentrech. Účastníci semináře mohli své představy o severních Čechách a jejich symbolech konfrontovat s výsledky dotazníkového šetření provedeného na vzorku populace Česka. Zdeněk Kučera navázal na tento seminář přednáškou „Hledání zmizelého: vyprávění o zaniklých sídlech v pohraničí“, tedy pohledem geografa na proměny krajiny a systému osídlení v pohraničí postiženém ve 20. století masovými přesuny obyvatel. Že je možno v českém pohraničí možno identifikovat minimálně 2000 po 2. světové válce zaniklých sídel, málokdo hádal. V úterý 19. 11. pak mohli účastníci na vlastní oči prostřednictvím dobového dokumentárního filmu „Most včera a zítra“ pozorovat řízenou demolicí jednoho z největších sídel v oblasti severozápadních Čech a zamyslet se nad tehdejším ideologickým zdůvodněním této události. Další vystoupení s názvem „Lidé a přírodní pohromy v minulosti severozápadních Čech“ Pavla Rašky představilo, s jakými přírodními živly se museli naši předkové potýkat a jak se jim alespoň omezeně dokázali bránit. Na pomyslný „vrchol“ různých „pohledů“ na

severozápadní Čechy nás dovedl Miroslav Duda v prezentaci „Výhledová místa Českého středohoří, jejich zachycení v kartografických dílech a komparace těchto děl se skutečností“. Příspěvek (viz obr. 1) představil jeho velmi úspěšnou bakalářskou práci pod vedením J. D. Bláhy, která v roce 2013 získala hned dvě ocenění: zaprvé zvítězila v celostátní soutěži ČGS Soutěže o nejlepší studentskou vědeckou práci z oboru geografie (viz předchozí článek H. Svobodové a I. Smolové v těchto Informacích ČGS) a zadruhé Cenu primátora Ústí nad Labem za rok 2013.

Další program Týdnu geografie zaplnily prezentace studentů a geografů pořádající katedry zejména s cestovatelskou tematikou: „Argentina a Chile očima geografa“ (Tomáš Matějček), „Brontárna, WWOOFing, EDS – možnosti projevů dobré vůle i snadného cestování“ (Michal Forejt), „Cesta po Velké Británii a dvou přilehlých ostrovech“ (Michal Forejt), „Moskva a města tzv. Zlatého kruhu“ (Michal Růžička), „Cesty do Jižní Afriky a na Maltu: jak jsme poznávali země a státní kartografický resort“ (Jan D. Bláha), „Írán – na výlet do ‚říše zla‘?“ (Vladan Hruška), „Bělorusko na vlastní oči“ (Jiří Martínek), „Estonsko – pobyt Erasmus“ (Jiří Krois). Velmi užitečná pak byla přednáška Michala Trauriga, bývalého vedoucího Odboru kartografie a polygrafie Zeměměřického úřadu, který studentům a zaměstnancům představil možnosti využití státního mapového díla České republiky pro studijní účely.

Ve čtvrtek 21. 11. byl připraven neméně zajímavý program Dne geografie, koncipovaného jako kurz dalšího vzdělávání učitelů zeměpisu základních a středních škol. Také tato vzdělávací akce vycházela z ústředního tématu Týdne geografie, když Jiří Riezner představil návrh koncepce geografické exkurze do východních Krušných hor, za účelem studia kulturně-geografických jevů a procesů v terénu a proměn tamní krajiny, kterou sám se studenty katedry geografie před několika týdny realizoval. Kromě přehledu aktuálních statistických údajů o obyvatelstvu a hospodářství Česka (Milan Bursa) a změn na politické mapě světa (Ladislav Skokan) byla beze sporu největší atraktivitou diskuze „Hyde Park o kartografické produkci pro školy“ s Janem Ptáčkem, vedoucím odborné redakce nakladatelství Kartografie Praha, a. s. Učitelé zeměpisu tak mohli vyjádřit své připomínky, náměty a dotazy ke koncepci i obsahu školních atlasů světa a Česka. Mnohdy zaznívaly i poměrně kritické, přesto velmi inspirativní názory týkající se například znázornění časových pásem nebo znakového klíče používaného v mapách hospodářství. Většina přítomných se naopak shodla, že barvy v obecně geografických mapách jsou zvoleny vhodně. Jan Ptáček přislíbil, že vyřčené náměty určitě nezůstanou pouze na papíře, ale mohou se stát podkladem při úvahách nad novými vydáními atlasů.

Silvie R. Kučerová, Zuzana Pavlasová, Jiří Riezner, Jan D. Bláha

Pamětní list z rukou ministra školství

Ve čtvrtek 12. 12. 2013 proběhlo v Národní technické knihovně v Praze 6 tradiční slavnostní setkání účastníků mezinárodních soutěží s ministrem školství ČR Daliborem Štysem. Kromě pana ministra byli přítomni i další čestní hosté:

Obr. 1 – Pamětní list Matěje Vaňka
Foto: S. R. Kučerová

Obr. 2 – Ocenění účastníci
Foto: S. R. Kučerová

náměstkyně ministra školství, státní tajemnice Eva Bartoňová či ředitel odboru pro mládež MŠMT Michal Urban. Z jejich rukou přebíraly týmy, které reprezentovaly Česko na vědeckých soutěžích v zahraničí, ocenění v podobě pamětních listů (viz obr. 1).

Své ocenění si přijeli převzít také mladí geografové a to hned dvě výpravy (viz obr. 2) – účastníci Mezinárodní geografické olympiády iGeo 2013 v japonském Kjótu a reprezentanti na National Geographic World Championship v ruském Petrohradě. Jan Kozák, Bruno Jurášek, Matěj Vaněk, Dominik Mazel, Václav Suchan, Václav Táborský a Daniel Vašek si spolu se svými týmovými vedoucími Martinou Hupkovou (PřF UK v Praze) a Jaromírem Kolejkou (PedF MU Brno) připomněli, že tentokrát pro Česko vybojovali dvě bronzové medaile. Věříme, že i následující ročník Mezinárodní geografické olympiády 2014 v polském Krakově bude minimálně tak úspěšný.

Více informací na <http://www.zemepisnaolympiada.cz>.

Silvie R. Kučerová